

PRATARMĖ

Prieš karą tautosakos baruose plušėjusių folkloristų veiklą puošė gražūs užmojai. Per stebėtinai trumpą laiką buvo sukaupta šimtai tūkstančių tautosakos kūrinių. Įsteigtas Lietuvių tautosakos archyvas specialiaame "Tautosakos darbų" leidinyje (redaktorius J. Balys) nuo 1935 m. ėmė skelbti surinktą tautos kūrybą, taip pat įvairias mokslines studijas, straipsnius, bibliografinę medžiagą ir kt. "Tautosakos darbai" tapo svarbia lietuvių folkloristų tribūna, žadino mokslinę mintį, skleidė ir populiarino vertingus tautosakos tekstus. Ypač pažymėtinos publikacijos, skirtos Vilniaus, Klaipėdos krašto, Mažosios Lietuvos tautosakai, visų Lietuvos regionų liaudies melodijoms, pasakojamosios tautosakos tipologijai ir indeksacijai. Deja, tesuspėta išleisti 7 knygas — prasidėjusi Lietuvos okupacija nutraukė "Tautosakos darbų" leidimą. 50 metų lietuvių folkloristai buvo be savo atskiro tęstinio leidinio, ir tai negalėjo neturėti įtakos folkloristikos brandai.

Šiandien, kai visose mūsų gyvenimo srityse stengiamasi atgaivinti daug okupacijos metu prarastų dalykų, lietuvių tautosakininkams ypač aktualu vėl tęsti "Tautosakos darbų" leidimą, skelbti, kaip ir anksčiau, mokslinius darbus ir pačią tautosaką.

Pirmo (arba skaičiuojant nuo pradžios — aštunto) "Tautosakos darbų" tomo pamatą sudaro Lietuvių literatūros ir tautosakos (tada dar — Lietuvių kalbos ir literatūros) institute 1989 m. įvykusios tautosakininkų konferencijos pranešimai (vėliau buvo parašyti K. Aleksyno ir V. Braziūno straipsniai apie tautosakos rinkimą pokario metais). Čia aptariama dabartinė tautosakos mokslo būklė, keliama jo uždaviniai, nagrinėjami įvairūs okupacijos metų faktai, reiškiniai, prisimenami ilgus dešimtmečius ignoruoti lietuvių tautosakos žanrai: rezistencijos ir tremties dainos, politiniai anekdotai, skelbiama ir jų pavyzdžių.

Dramatiška Lietuvos išsilaisvinimo kova išklėlė būtinumą papildyti rengiamą tomą naujais kūriniais. Buvo sukauptas pluoštas šių dienų

kūrybos apie sausio 13 ają, Medininkų tragediją ir kitus mūsų gyvenimo įvykius. Ši kūryba turi tradicinės raiškos ypatybių.

Pirmu tomu pradedami skelbti ir tautinių mažumų tautosakos pavyzdžiai. Tuo norima pateikti kiek įmanoma išsamesnę Lietuvoje gyvavusios tautosakos vaizdą. O siekiant paskatinti tautosakos rinkimą, skelbiamos instrukcijos-anketos. Pabaigoje pridėtos UNESCO rekomendacijos, kaip saugoti folklorą. Šiandien, Lietuvai įstojus į šią organizaciją, svarbu susipažinti su jos pasiūlymais ir pagal galimybes jais vadovautis.

Panašių dalykų numatoma skelbti ir ateityje. Į antrą tomą bus sudėti pranešimai, skaityti antrojoje tautosakininkų konferencijoje (1990), skirtoje lietuvių išėivijos tautosakos darbams apžvelgti. Čia taip pat bus publikuojama lietuvių išėivijos tautosaka. Kituose tomuose bus skelbiami irdidesni vertingos tautosakos rinkiniai ar stambesnės mokslinės studijos.

Kviečiame bendradarbiauti visus tautosakos bičiulius. Pasiūlymus ir pageidavimus siųskite adresu: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Antakalnio 6, 2055 Vilnius.

FOREWORD

Before the war large-scope and fruitful aspirations led the activities of folklorists toiling at the particular allotted work. During a surprisingly short period of time hundreds of thousands folklore recordings were accumulated. The Lithuanian Folklore Archives established in 1935 in its special edition "Tautosakos darbai" ("Folklore Studies", editor - J. Balys) took to publishing the collected creative work of the people, as well as various studies, articles, bibliographic material, etc. "Tautosakos darbai" became a very important rostrum of Lithuanian folklorists, evoked their scientific thought, disseminated and popularized valuable pieces of folklore. Especially noteworthy publications are those on the folklore of the Vilnius and Klaipėda Territories and of Lithuania Minor, on the folk melodies of all Lithuanian regions and on the typology and indexation of narrative folklore. Unfortunately, only 7 volumes were managed to be issued because along with the occupation of Lithuania the publishing of "Tautosakos darbai" was ceased. For 50 years Lithuanian folklorists have been lacking a separate and continued edition and this fact couldn't but exert influence upon the maturity of folklore science.

Today, when all the spheres of our life try to revive the loss caused by occupation, it is urgent to start the re-issuing of "Tautosakos darbai", to publish, as earlier on, scientific studies and folklore itself.

The first (or counting from the very beginning - the eighth) volume of "Tautosakos darbai" comprises the reports made by the folklorists at their conference held in 1989 at the Institute of Lithuanian Literature and Folklore (then still the Institute of the Lithuanian Language and Literature). The present state of folklore science and its objectives, as well as the different facts and phenomena of the period of occupation are discussed and for long decades hushed up genres of Lithuanian folklore, e. g. songs of resistance and exile, political anecdotes are recalled here and illustrations given. The dramatic struggle of Lithuania for independence urged

the necessity to supplement the already prepared volume with new material. Therefore, a quantity of up-to-date creation on the events of 13th of January, the Medininkai tragedy and other moments of present-day life was accumulated. This creation has the peculiarities of traditional expressiveness.

The first volume also makes a start of a publication of examples of the folklore of national minorities. It strives to present the most possibly exhaustive prospect of Lithuanian folklore. Aiming at the encouragement for the collection of folklore special instructions-questionnaires are published. The recommendations of the UNESCO on the safeguarding of traditional culture and folklore are enclosed at the end. Today, when Lithuania has joined this organization, it is important to become acquainted with its suggestions and, whenever possible, follow them.

We invite the co-operation of all the friends of folklore. Send your proposals and wishes to: The Institute of Lithuanian Literature and Folklore. 6 Antakalnio Str. , 2055 Vilnius, Lithuania.